

Maturitná otázka č. 20

Próza naturizmu

Próza naturizmu sa začala rozvíjať na Slovensku v 20-tych rokoch a svoj vrchol dosiahla v 40-tych rokoch v období Slovenského štátu. Spoločnosť bola v tejto dobe v povojnovej kríze, ktorá spôsobila, že spisovatelia sa vracali k prírode, k životu na vidieku, kľudu a harmónii. Na vývoj naturizmu mali vplyv hlavne francúzske regionalisti a severskí spisovatelia.

Znaky:

- z latinského natura-príroda/prirodenosť, korene vo Franc.lit.-regionalisti - G.Giono
- autori odmietajú zobrazovať realisticky sociálne problémy, vytvárajú si svoj vlastný svet, často zjednodušený, rozprávkový, baladický
- próza využíva umelecké postupy lyriky - lyrické opisy prírody - silná lyrizácia
- autori vychádzajú z filozofie prírodného človeka, človek prestáva byť spoločenský - koná pudovo, priamočiaro, nevie sa pretvarovať
- plynie tzv. biologický čas - vek postavy, striedanie dňa/noci, ročných období
- prostredie - odl'ahlé salaše, samoty(Malka)
- lesy pod Ďumbierom(Nevesta hôl)
 - okolie Kriváňa(Drak sa vracia)
- kl'účové scény sa odohrávajú d'aleko od ľudí
- slabá dejová línia, časté útvary - poviedka, novela
- prvky ľudovej slovesnosti, rozprávkové motívy, symbolika čísiel
- delenie postáv:
 - kladné - pasívne, trpia, prijímajú svoj osud
 - záporné - akčné, intrigujú
- postavy žijú intenzívnym citovým životom, prežívanie, ovládanie láskou/zlobou
- tajomnosť postáv - neznámy pôvod, meno, často i vek

Dobroslav Chrobák

Bol slovenským spisovateľom a publicistom. Jeho rozsahom veľká prozaistická tvorby sa vyznačuje úsilím o hľadanie nových tém i umeleckých postupov. Zbierkou noviel Kamarát jašek a románovou novelou Drak sa vracia, vyjadril príklon k dedine a jej prírodnému prostrediu a zaradil sa tak medzi predstaviteľov slovenského naturizmu.

Dielo: Kamarát Jašek (zbierka krátkych próz), Drak sa vracia (novela), Návrat Ondreja Baláža (poviedka), Poviestka

Drak sa vracia

- epika s prvkami lyriky/novela s podtitulom rozprávka
- **téma** - vzťah človeka a prírody
- **idea** - hľadanie stratenej cti a dôvery
- **postavy** :- Drak - Martin Lepiš Madlušovie, Čierny Macek, sirota, silný individualista, rebel voči dedine
 - Eva, mladá, pekná, vyvíja sa, najprv miluje Draka, má s ním dieťa, keď Drak odíde, vydá sa za Šimona, no stále túži po Drakovi, dúfa v jeho návrat. Keď príde aj s novou ženou, pochopí, že miluje Šimona a chce mu všetko

vynahradiť.

- Šimon, miluje Evu, nenávidí Draka, chce ho zabiť, no tiež sa vyvíja, lebo zistí, že Drak je dobrý človek.

- **rozprávačom** je Eva ako stará matka, občas 3.os. vševědiaci

- **dej** - Draka nájde starý hrnčiar (Lepiš), pre dedinu je Drak tajomný. Hrnčiar umrie, celá dedina si myslí, že ho drak zabil pre peniaze, ale v skutočnosti, bol hrnčiar slepý a spadol do jamy s hlinou. Eva chodí s Drakom. Draka dedinčania napadnú, a keď ho Eva vylieči drak odíde z dediny. Majú spolu dieťa. Eva sa vydá za Šimona. Nerozprávajú sa, lebo aj Šimon cíti, že Eva ešte stále čaká na Draka. Po rokoch sa Drak vracia. Dedina ho spolu so Šimonom pošle dovieť dobytok z hôr. Šimon podozrieva Draka, že chce dobytok predať do Poľska a podpáli mu chalupu. Drak sa vracia so stádom a mladou ženou. Šimon mu odpustí a Drak odpustí Šimonovi. Eva si uvedomí, že patrí k Šimonovi. Drak odchádza z dediny.

- **znaky naturizmu v diele:**

- Iryzácia - opisy prírody v okolí Kriváňa
- kl'účové scény ďaleko od ľuď - záchrana dobytky
- prírodný človek - Drak je zrastený s prírodou, pozná jej zákonitosti
- tajomnosť - malého Draka našiel Hrnčiar, nič viac nevieme
- citový život postáv - Eva
- rámcovanie - Drakov odchod a príchod
- delenie postáv - Drak dobrý, dedina zlá
- unanizmus - dedina koná ako jedna postava, duša
- konflikty Drak-dedina, Eva-Drak-Šimon

František Švantner

Študoval na učiteľskom ústave v Banskej Bystrici, bol učiteľom a riaditeľom školy. Patrí do slovenskej medzivojnovnej literatúry, je najlepším autorom naturizmu, zároveň predstavoval jeho vrchol. Najdôležitejším dielom je novela Malka, ďalšími dôležitými sú novela Sedliak, Dáma a román Nevesta Hôľ.

Díala: Sedliak (novela), Dáma (novela), Nevesta Hôľ (román), Malka (novela), Život bez konca(román)

Malka

- epika/novela
- 4.časti bez názvu, **rozprávač** v 1.os. subjektívny, Valach
- **téma** - život vs. smrť, tragika čistej lásky

- **postavy:**

Malka – 17 rokov, pomocníčka v krčme u Michalčíka, útlá, pasívna, tichá

Valach – 20 ročný, vidí malku v krčme, chce si ju vziať, koná pudovo

Šajban – cudzinec v meste, v skutočnosti Malkin brat, vrah

Michalčíkovci-(krčmár a rodina)

- **dej:** Novela Malka spočíva na princípe tragického nedorozumenia. Hrdina – valach, sa zaľúbi do Malky, ktorá jeho lásku opätuje. Zauzlenie nastáva keď je v lese zabitý krčmár Michalčík a na salaši sa objaví neznámy človek – Šajban, ktorý sa stretáva s Malkou. Valach ho považuje za soka, a k tomu, keď vidí, že mu Malka perie krvavú košeľu, pokladá ho za vraha. Udá ho. Neskôr zistí, že je to Malkin brat a ide ho varovať pred žandarmi, rovnako ako Malka. Tú však pri naháňačke zastrelia.

Margita Figuli (1909-1995)

Je predstaviteľkou lyrizovanej prózy. Jej prvým dielom bola zbierka noviel Pokušenie s

ľúbostnou tematikou. Najvýznamnejším dielom je však novela Tri gaštanové kone, ktorú môžeme označiť za ľúbostnú drámu so sociálnym pozadím.

Dielo: Tri gaštanové kone (novela), Pokušenie (zbierka noviel), Babylon (historický román)

Tri gaštanové kone

- epika/novela

- postavy :

- Magdaléna - pasívna, tichá, trpitel'ka, prijíma osud
- Peter - chudobný tulák, pasívny, váha, schopný vzdať sa lásky pre jej dobro
- Jano Zápotočný - bohatý zeman, koná pudovo, akčný

- **rozprávačom** je Peter, 1.os. subjektívny

- **myšlienka** - boj dobra a zla, prekonávanie prekážok, prvky rozprávkovosti, dobro víťazí

- symbol - tri gaštanové kone - sloboda, láska, čistota, erotika

- rámcovaná príchodom a odchodom troch gaštanových horseov.

- príroda vstupuje do deja - kone spôsobia Magdin potrat + smrť Jána

- kone najprv Jána len zrania, potom zabijú

- **Dej:** Peter a Magdaléna sú priatelia od detstva a ich vzťah sa vyvinie až do takej miery že sa chcú zobrať. O Magdalénu má záujem aj krutý a mocný Jano Zápotočný. Magdalénina matka (Maliarička) ju prisľúbi Janovi kvôli peniazom. Petrovi povedala, že on si ju vziať nemôže lebo nieje usadený a má len 3 gaštanové kone. Magdaléna mu dala 3 úlohy(postaviť dom, vzdať sa tuláckeho spôsobu života a prísť pre ňu na 3 gaštanových koňoch). Neskôr Peter zachránil Magdu spod kopýt koňa a má pokušenie uniesť ju, ale odolá a odvedie ju k rodičom. Obaja si dali sľub, že sa stretnú. Peter odchádza pripraviť dom a Magdaléna zatiaľ odíhaľuje sobáš. Jano ju znásilní a zoberú sa. Magda nemá Jana rada. Peter prichádza po dvoch rokoch, na 3 gaštanových koňoch, spokojný, že dodržal sľub a postavil dom. Zistí však čo sa deje. Vzniká napätá situácia. Peter vidí ako Jano trápi Magdu i kone na poli, kôň ju kopne a Peter ju opäť zachráni. Posledná scéna: Jano chce vypáliť koňovi nápis – Tulák – ten, ztýraný a slepý ho zabije a Magdaléna potratí, zničená, oslabená, ale s Petrom. – Dobro víťazí nad zlom.